

Секція: Фінанси, гроші і кредит

РАДЧЕНКО Н.Г.
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
МОСКАЛЕНКО П.В.
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь, Україна

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Банківська система кожної держави, незалежно від її економічної моделі та організації суспільних відносин, відіграє важливу роль у забезпеченні руху грошових потоків. Важливе значення у цій системі набуває забезпечення оптимального рівня ліквідності й платоспроможності банківських установ та гнучке реагування на системні ризики, якими обтяжена кожна сучасна банківська установа. При цьому, слід мати на увазі, що втрата банком своєї ліквідності може стати причиною втрати коштів або навіть призвести до банкрутства значної кількості його клієнтів. Це робить банківську ліквідність проблемою не тільки економічного, а й соціального значення.

Значний вклад у дослідження проблеми банківської ліквідності й платоспроможності внесли вітчизняні науковці А.М. Герасимович, О.В. Дзюблик, І.К. Волошин, В.М. Кочетков, А.М. Мороз, Л.О. Примостка ЮЛ., М. Кіндрицька. Разом з тим, теорія та практика забезпечення банківської ліквідності залишається недостатньо висвітленими та потребують подальшого дослідження. Тому, можна стверджувати, що актуальність питань щодо забезпечення оптимального рівня ліквідності й платоспроможності у теперішній час значно посилюється і набуває певного як теоретичного, так і практичного значення.

Головною метою дослідження слід вважати аналіз існуючих тлумачень щодо сутності категорій «ліквідність» і «платоспроможність»

банку, визначення їх змісту, висвітлення параметрів їх взаємозв'язку та суттєвих відмінностей, виявлення причин кризи ліквідності банківської установи.

Враховуючи значення ліквідності як для банківської системи, так і для кожної банківської установи, необхідно визначити її сутність, розглянути існуючі в науковій літературі тлумачення щодо її змісту. Зауважимо, що залежно від цілей аналізу або досліджень, окремі науковці наводять різні тлумачення сутності категорії «ліквідність».

Таблиця 1

Підходи до визначення категорії «ліквідність» банку

Автор	Визначення	Джерело
І. Лис	Стверджує, що ліквідність одна із узагальнюючих якісних характеристик діяльності банку, що характеризує його надійність та здатність забезпечувати своєчасне виконання своїх зобов'язань.	[3, с. 20]
В.І.Міщенко, А.В.Сомик	Ліквідність банку за своїм призначенням має не лише забезпечити спроможність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати власні грошові зобов'язання, а й сприяти його розвитку на основі нарощування обсягів операцій відповідно до стратегії розвитку установи та попиту на ринку банківських послуг.	[5, с. 35]
Крилова В., Набок Р.	Характеризує ліквідність як «...спроможність банку відповідати за своїми зобов'язаннями в термін і без втрат, тобто відображає спроможність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань перед клієнтами банку».	[2, с.294]
О. Деревська	Характеризує ліквідність як «...спроможність банку виконувати свої поточні фінансові зобов'язання».	[1, с. 44]
О.І. Лаврушина	« Ліквідність – одна із узагальнюючих якісних характеристик діяльності банку, яка обумовлює його надійність. Ліквідність банку - здатність своєчасно без втрат виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами.	[4, с. 140]
Л.О.Примостка	Під ліквідністю банку розуміє його здатність швидко і в повному обсязі задовольняти невідкладні потреби у грошових коштах.	[6,с.406]

Розроблено автором

У чинній нормативній базі ліквідність банку трактується як його здатність забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками виконання зобов'язань

банку, а також строками і сумами інших джерел і напрямів використання коштів [12].

В даний час проблема ліквідності банків є дуже суттєвою. Для прикладу розглянемо як вона проявляється в ПАТ КБ "Приватбанк". У першу чергу, розглянемо комплекс відносних показників платоспроможності ПАТ «Приватбанк» (табл. 2).

Таблиця 2

Показники платоспроможності ПАТ КБ «Приватбанк»

Показник	2012	2013	2014	Відхилення	
				+/-	%
Загальний рівень платоспроможності банку	0,14	0,13	0,12	-0,02	85,71
Загальний рівень платоспроможності банку щодо класифікованих активів	0,32	0,39	0,44	0,12	137,5
Забезпеченість загальної суми активів власними коштами	0,11	0,09	0,1	-0,01	90,9
Забезпеченість суми класифікованих активів власними коштами	0,28	0,36	0,40	0,12	142,9
Співвідношення власних і залучених коштів банку	0,17	0,15	0,13	-0,04	76,47
Коефіцієнт покриття (забезпечення)	0,1	0,09	0,09	-0,01	90
Співвідношення загального обсягу наданих кредитів і загального розміру власного капіталу	5,32	5,93	6,50	1,18	122,2
Коефіцієнт співвідношення загальної суми наданих кредитів і статутного фонду банку	7,60	8,17	8,79	1,19	115,7
Коефіцієнт Кука	6,78	7,59	7,75	0,97	114,3

Джерело: річні звіти ПАТ КБ «Приватбанк»: Режим доступу : <https://privatbank.ua/>

Отже, загальний рівень платоспроможності спадає. У 2014 році даний показник становить 85,71% від його обсягу в 2012р., що свідчить про те, що приріст активів є більш інтенсивним, ніж капіталу банку. Загальний рівень платоспроможності банку щодо класифікованих активів несе за собою тенденцію до зростання, тобто обсяг капіталу зростає, а ризики активів зменшуються через скорочення ризикових категорій. Забезпеченість загальної суми активів власними коштами рівномірно

коливається в рамках значення 0,1. Забезпеченість суми класифікованих активів власними коштами зростає, (0,40 в 2014 р при 0,28 в 2012р.), адже як вже було вказано банк скорочує обсяги ризикових активів. Співвідношення власних і залучених коштів банку свідчить також про рівень фінансово-господарської самостійності банку. Коефіцієнт покриття (забезпечення) на 01.01.15 становить 0,09, тобто на 1 гривню активів банку припадає 9 копійок коштів статутного фонду. Коефіцієнт Кука, показує, скільки класифікованих активів банку припадає на гривню власних коштів а саме 7,75 на 01.01.15.

Розглянемо основні показники банківської ліквідності (табл. 3).

Таблиця 3

Показники ліквідності балансу ПАТ «Приватбанк»

Показник	2012	2013	2014	Відхилення	
				+/-	%
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	63,17	70,02	85,04	21,87	134,6
Коефіцієнт загальної ліквідності	114,02	110,46	113,01	-1,01	99,11
Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до робочих	21,01	20,93	24,09	3,08	114,7
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	110,32	92,84	98,13	-12,9	88,95
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	93,51	97,92	88,38	-5,13	94,51
Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	23,45	26,07	19,87	-3,58	84,73

Джерело: річні звіти ПАТ КБ «Приватбанк»:Режим доступу : <https://privatbank.ua/>

Таким чином, коефіцієнт миттєвої ліквідності свідчить про приріст високоліквідних активів. Коефіцієнт загальної ліквідності свідчить про те, що активи здатні покрити всі зобов'язання банку в повному обсязі та навіть більше. Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до робочих свідчить про те, що високоліквідних активів у загальному обсязі 21,01%, 20,93% та 24,09% відповідно. Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань свідчить про перехід дохідних активів в більш ліквідні. Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів

показує, що банку не вистачає депозитних вкладів. За коефіцієнтом генеральної ліквідності спостерігається здатність банку погасити свої зобов'язання високоліквідними активами та шляхом реалізації майна, отже, лише 19,87% можна погасити на 01.01.15р, що на 15,27% менше ніж в 2012 році.

Однак, не зважаючи на все, показники ліквідності та платоспроможності Приватбанку є задовільними, але потребують постійного контролю.

Література:

1. Деревянська О. Активно-пасивні операції та управління ліквідністю банківської установи / О. Деревянська // Вісник НБУ. – 2008. - № 7. – с. 43-46.
2. Крилова В., Набок Р. Складові процесу управління ліквідністю банку / В. Крилова, Р. Набок // Вісник НБУ. – 2008. - № 6. – с. 24-29.
3. Лис І. Удосконалення управління ліквідністю банку в умовах світової фінансової кризи / І. Лис // Банківська справа. – 2009. - № 4. – с. 19-25.
4. Лаврушин О.И. Банковское дело. Учебное пособие. [Текст] / О.И.Лаврушин – М.: Финансы и статистика. – 2003. – 667 с.
5. Міщенко В., Сомик А. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан, чинники та напрями підвищення ефективності і регулювання / В. Міщенко, А. Сомик // Вісник НБУ. – 2009. - № 1. – с. 34-40.
6. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Навч. посіб.[Текст]/ Л. О. Примостка – К.:КНЕУ, 2004. – 467 с.
7. Положення «Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України»: Постанова Правління Національного банку від 26.09.2006 р. № 378, зі змінами.